Kertomusluonnoksesta annetut lausunnot

12/2019 Avoin tieto ja viranomaistiedon hyödyntäminen
265/54/2017

Sisäministeriö, 20.6.2019.
Sosiaali- ja terveysministeriö, 25.6.2019.
Työ- ja elinkeinoministeriö, 27.6.2019.
Oikeusministeriö, 27.6.2019.
Valtiovarainministeriö, 5.7.2019.
Liikenne- ja viestintäministeriö, 8.7.2019.

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto
20.06.2019

SM1916647
00.02.04
SMDno-2019-1155

Valtiontalouden tarkastusvirasto

VTV lausuntopyyntö Dnro 265/54/2017

Sisäministeriön lausunto; VTV avoin tieto ja viranomaistiedon hyödyntäminen

Valtiontalouden tarkastusvirasto on pyytänyt lausunnon viraston tarkastuskertomusluonnoksesta Avoin tieto ja viranomaistiedon hyödyntäminen.

Sisäministeriö toteaa, että kertomukseen ei sisälly asia- tai tulkintavirheitä, joilla olisi vaikutusta sisäministeriön kannanottoihin. Sisäministeriö pitää tarkastuskertomusta hyvänä ja pyrkii edistämään osaltaan tiedon käytettävyyttä ja yhteentoimivuutta.

Tietohallintojohtajan sijainen
Johtava asiantuntija — Ismo Parviainen

Erityisasiantuntija — Risto Niskanen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö 20.06.2019 klo 10:12. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu — VTV

Tiedoksi — Ministeriön osastot ja erillisyksiköt
Hallinnonalan virastot ja laitokset

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo@intermin.fi | www.intermin.fi

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

LAUSUNTO

STM/1967/2019

25.06.2019

Valtiontalouden tarkastusvirasto
PL 1119
00101 Helsinki

Viite: Dnro 265/54/2017

STM:N LAUSUNTO VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTON TARKASTUSKERTOMUSLUONNOKSESTA AVOIN TIETO JA VIRANOMAISTIEDON HYÖDYNTÄMINEN

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Valtiotalouden tarkastusviraston tarkastuskertomusluonnoksesta Avoin tieto ja viranomaistiedon hyödyntäminen.

Tarkastuskertomusluonnos on kattava ja selkeä kokonaisuus, joka nostaa esille keskeiset viranomaistiedon hyödyntämiseen liittyvät haasteet. Olennaista on luoda valtionhallintoon yhteisiä periaatteita ja käytänteitä tiedon avoimuuden ja viranomaistiedon hyödynnettävyyden lisäämiseksi siten, että varmistetaan eri tahojen sitoutuminen niihin. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää toimenpiteisiin, joiden avulla edistetään tietovarantojen löydettävyyttä ja yhteen toimivuutta ja siten mahdollistetaan tietopohjan rikastaminen eri käyttötarkoituksiin.

Tarkastuskertomusluonnoksessa esitetyt suositukset ovat kannatettavia ja niiden määrätietoinen ja systemaattinen toimeenpano mahdollistaa avoimen tiedon ja viranomaistiedon paremman hyödyntämisen. Kokonaisuudessaan luonnoksessa esille nostetut asiat tulisi huomioida myös meneillään olevassa valtiovarainministeriön johdolla tehtävässä tiedonhallintalain toimeenpanon suunnittelussa.

Kansliapäällikkö Päivi Sillanaukee

Erityisasiantuntija Tiina Salminen

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Lausunto
27.06.2019

TEM/938/00.06.01/2019

Viite VTV:n lausuntopyyntö 10.6.2019 Dnro 265/54/2017

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LAUSUNTO VTV:N TARKASTUSKERTOMUSLUONNOKSEEN AVOIN TIETO JA VIRANOMAISTIEDON HYÖDYNTÄMINEN

TEM pitää VTV:n tarkastusraportissa esittämiä suosituksia hyvinä.

Viidestä suosituksesta neljässä on selvästi osoitettu vastuu VM:lle, mutta ensimmäinen tuntuu jäävän ministeriöiden omaehtoisuuden varaan. Ministeriöiden olisi helpompi ottaa käyttöön systemaattinen menettely tietojen kokoamisesta tietovarannoista ja niiden avaamisesta, jos VM ensin kuvailisi tämän menettelyn ja valvoisi sen toteuttamista

Tarkastusraportissa puhutaan Avoimen tiedon ohjelman 2013-15 'yhteydessä' ja 'aikana' toteutetuista toimenpiteistä, mikä kuvannee ohjelman kevyttä ohjausotetta eri hallinnonalojen toimiin. Uuden vastaavan ohjelman käynnistämistä ei kuitenkaan suositella.

Tarkastusraportissa olisi hyvä korostaa tämänhetkistä enemmän, että PSI-direktiivin muutokset edellyttävät aikaisempaa vahvempaa aktiivisuutta jäsenmailta ja niiden viranomaisilta.

Tarkastusraportissa olisi hyvä nostaa nykyistä vahvemmin esiin avoindata.fi –portaali tiedon avaamista koskevan tiedon keskitettynä pisteenä ja suositella, että palvelun rakentamiseen varataan riittävät resurssit.

Tarkastusraportissa tähdennetään useassa kohtaa maksuttoman datan hyötyjä, mutta aika laimeasti suositellaan maksuttomuuden laajentamista. Tiedon hyvä laatu on keskeistä tietojen hyödyntämisessä. Tiedon laadun tärkeyttä olisi hyvä korostaa tarkastusraportissa.

Tiedonhallintalaki ei *vaadi* PSI-direktiivin tarkoittamaa tietovarantojen uudelleenkäyttöä. Olisi parempi käyttää (s. 11) termiä 'edistä', 'mahdollista' tai vastaavaa, sillä PSI-direktiivikään ei vaadi tietovarantojen uudelleenkäyttöä vaan pyrkii mahdollistamaan sitä.

Outi Ryyppö
Kehitysjohtaja,
osastopäällikön sijaisena

Tiina Tikka
Kehitysjohtaja

JAKELU Valtiontalouden tarkastusvirasto

TIEDOKSI Sirpa Alitalo, Antti Eskola, Päivi Tommila / TEM

27.6.2019

VN/4102/2019
VN/4102/2019-OM-2

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Viite Lausuntopyyntö 10.6.2019 dnro 265/54/2017

Oikeusministeriön lausunto tarkastuskertomusluonnoksesta

Valtiontalouden tarkastusvirasto on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa tarkastuskertomusluonnoksesta, joka koskee avointa tietoa ja viranomaistiedon hyödyntämistä. Lausuntopyynnön tarkoituksena on varmistaa, ettei kertomukseen jää asia- tai tulkintavirheitä, joilla olisi vaikutusta tarkastuksen kannanottoihin, sekä kuulla näkemys tarkastusviraston alustavista kannanotoista.

Oikeusministeriö yhtyy luonnoksen havaintoihin saatavilla olevien avoimien tietovarantojen osin hajanaisesta kokonaiskuvasta. Tarkastuskertomusluonnoksessa viitataan siihen, etteivät nykyiset järjestelyt ja menettelyt tuota kattavasti tietoja tietovarannoista. Voimassa olevan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain ja sen nojalla annetun asetuksen hyvää tiedonhallintatapaa koskevat säännökset ovat sinänsä velvoittaneet erityisesti valtionhallinnon viranomaisia selvittämään ja arvioimaan tietojen saatavuuteen, käytettävyyteen, laatuun ja suojaan sekä tietojärjestelmien turvallisuuteen vaikuttavat uhat sekä niiden vähentämiseksi ja poistamiseksi käytettävissä olevat keinot ja niiden kustannukset sekä muut vaikutukset. Näiden selvitysten perusteella valtiohallinnon viranomaiset ovat myös olleet velvollisia arvioimaan ja toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet sekä laatimaan tietojärjestelmäselosteet hyvän tiedonhallintatavan toteuttamiseksi. Mainittu sääntely on kumoutumassa ja siirtymässä osin tarkennettuna uuteen julkisen hallinnon tiedonhallintaa koskevaan lakiin.

Tietojen avaamiseen liittyvät viranomaisten väliset lähestymistapaerot johtunevat joiltakin osin myös kerätyn tiedon sisällöstä ja luonteesta. Eri viranomaiselle kertyy viranomaistoiminnan luonteesta johtuen keskenään varsin eri tyyppistä tietoa, joiden uudelleenkäyttöarvo, taloudellinen merkitys elinkeinoelämän, kansalaisten, viranomaisten tai muiden toimijoiden toiminnassa sekä avaamisen edellytykset ja uudelleen käytettäväksi saattamiseen tarvittavien toimien sisältö tosiasiallisesti vaihtelevat. On myös tärkeää muistaa, että kertomusluonnoksessa mainittujen henkilötietokysymysten lisäksi datan esikäsittely, laadun varmistaminen, tietojen kuvaaminen ja ylläpitäminen vaativat merkittäviä resursseja.

Tietovarantojen uudelleenkäyttöarvon tunnistaminen voi myös olla kuvatuin tavoin viranomaiselle haastavaa. Esimerkiksi tiedolla johtamisen ja tutkimuksen käyttötarkoituksissa lienee kuitenkin useissa tilanteissa saavutettavissa selkeitä hyötyä. Tiedon saatavuus näihin tarkoituksiin ei tosin voimassa olevan julkisuussääntelyn vuoksi riipu yksin siitä, onko kysymyksessä avoin tietovaranto.

Viranomaisten keskinäinen tiedonvaihto perustuu monelta osin myös muun tyyppisen kuin avoimeen tietoon, eli henkilötietoon tai yleisöltä salassapidettävään tietoon. Tiedonvaihto on näiltä osin järjestetty viranomaisten keskinäisin tietojen luovuttamista koskeviin säännöksin. Kerätyn tiedon hyödyntäminen tai tietojen vaihdon ja siihen käytettävien menetelmien käytön tehostaminen eivät tässä kontekstissa riipu ainoastaan tietovarantojen avaamista koskevista ratkaisuista, joskin avoin tieto voi vähentää julkisen tiedon välittämisen liittyvää hallinnollista taakkaa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

27.6.2019 VN/4102/2019
VN/4102/2019-OM-2

Oikeusministeriö pitää perusteltuna, että tarkastuskertomusluonnoksessa kiinnitetään huomiota riskeihin, jotka liittyvät avoimen datan hyödyntämiseen ja tietojen uudelleen käyttöön yksityisyyden ja henkilötietojen suojan näkökulmasta. Oikeusministeriö toteaa, että tarkastuskertomusluonnoksessa olevat viittaukset EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen 2016/679 ovat asianmukaiset eikä oikeusministeriöllä ole huomautettavaa tarkastuskertomusluonnoksessa kuvattujen tietosuoja-asetuksen artiklojen sisältöön ja tulkintaan. Oikeusministeriö katsoo kuitenkin, että tarkastuskertomusluonnoksen kappaleessa 2.1 kuvataan epätarkasti perustuslakivaliokunnan keväällä 2018 esittämä kanta. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 14/2018 vp, johon myös tarkastuskertomusluonnoksessa nimenomaisesti viitataan, todennut, että erityislainsäädäntöön ei ole tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla enää valtiosääntöisistä syistä välttämätöntä sisällyttää kattavaa ja yksityiskohtaista sääntelyä henkilötietojen käsittelystä. Kyseisessä lausunnossa, perustuslakivaliokunta arvioi hallituksen esitystä eduskunnalle EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi. Kyseisessä lausunnossa perustuslakivaliokunta ei nimenomaisesti viitannut viranomaisten tietovarantoihin tai niiden sisältämiin henkilötietoihin. Tarkastuskertomusluonnoksesta voi siten saada virheellisen kokonaiskuvan perustuslakivaliokunnan kannasta ja sen asiayhteydestä.

Oikeusministeriö kiinnittää lopuksi huomioita, että 20.6.2019 hyväksytty uudistettu PSI-direktiivi on julkaistu EU:n virallisessa lehdessä 26. kesäkuuta 2019. Tämän vuoksi uudistuvaan direktiiviin tehdyt viittaukset vaativat oikeusministeriön käsityksen mukaan sekä teknistä että sisällöllistä tarkistamista (s. 8 ja s.11-12).

Osastopäällikkö, ylijohtaja Johanna Suurpää

Lainsäädäntöneuvos Virpi Korhonen

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

5.7.2019

Julkinen sen jälkeen kun VTV on antanut asiaa koskevan tarkastuskertomuksen (julkisuuslaki 621/1999 6 ja 9 §)

JulkICT

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Lausuntopyyntö Dno 265/54/2017

Tarkastuskertomusluonnos Avoin tieto ja viranomaistiedon hyödyntäminen

Valtiontalouden tarkastusvirasto on pyytänyt valtiovarainministeriötä lausuntoa luonnoksestaan tarkastuskertomukseksi Avoin tieto ja viranomaistiedon hyödyntäminen. Valtiovarainministeriö esittää aluksi yleiset havainnot ja jäljempänä yksityiskohtaiset tarkastuskertomusluonnoksen sisältöön liittyvät havainnot. Lausunto perustuu Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomusluonnokseen, joka saattaa poiketa lopullisesta tarkastuskertomuksesta.

Yleisiä huomioita:

Valtiovarainministeriö yhtyy Valtiontalouden tarkastusviraston näkemykseen viranomaisten tiedon avaamisesta ja hyödyntämisestä saataviin hyötyihin: kansantaloudellisia hyötyjä tulee innovatiivisista palveluista, uusista työpaikoista ja verotuloista, erityisesti aloittavissa yrityksissä, yhteiskunnallisia hyötyjä paremmasta viranomaistoiminnan läpinäkyvyydestä, kansalaisvaikuttamisesta ja tiedonsaannista. Lisäksi hyötyjä tulee hallinnon toiminnan tehokkuuden, tuottavuuden ja vaikuttavuuden paranemisesta.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen 5.12.2018 hyväksymän tietopoliittisen selonteon, *Eettistä tietopolitiikkaa tekoälyn aikakaudella,* mukaisesti Suomi on edennyt hyvin julkisten tietovarantojen avaamisessa, mutta edelleen on tehtävä työtä tietojen löydettävyyden, koneluettavuuden, luokittelujen ja kuvailujen parantamiseksi. Myös kansallisesti on tehty useita ratkaisuja tiedon avaamisesta, koska on nähty sen yhteiskunnalliset hyödyt suuremmiksi kuin mahdolliset tulot. Julkisen tiedon maksullisuus perustuu maksuperustelakiin, mutta tulkinnat ja tavat laskea kustannuksia vaihtelevat. Eroja syntyy luonnollisesti siitä, millä kustannusrakenteella tieto on muodostunut, mutta kokonaisuutena hinnoittelun läpinäkysyvyys ja perusteet eivät ole yhtenäisiä.

Valtiovarainministeriö huomauttaa, ettei tarkastuksessa ole huomioitu tarkastusaikana julkaistua valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuoroa. Valtiovarainministeriön 4.2.2019 julkaisemassa virkamiespuheenvuorossa todetaan, että viranomaisten hallussa olevan tiedon tehokas hyödyntäminen julkisissa palveluissa, liiketoiminnassa ja kolmannen sektorin toiminnassa edellyttää yhteentoimivaa, rajapintoihin ja yhteisesti hallittuun tietomäärittelyyn rakentuvaa tietoinfrastruktuuria sekä tiedon avaamista viranomaisten hallussa olevista tietoaineistoista. Lisäksi puheenvuorossa todetaan, että tietojen on oltava rakenteisessa muodossa ja metatiedoin kuvailtuja, jotta niitä pystytään yksilöimään, poimimaan ja yhdistelemään digitaalisiin ja

tekoälyä hyödyntäviin tietovirtoihin. Tiedosta tulee olla yhtenäinen käsitys ja tietojen merkityksen tulee säilyä myös silloin kun tietoa siirretään.

Julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleen käyttöä koskevan direktiivin (PSI-direktiivi) osalta tarkastuskertomusluonnoksen viittaukset ovat paikoitellen vaikeasti tulkittavia. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi avoimesta datasta ja julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä (uudelleenlaadittu) (EU) 2019/1024 on juuri annettu eli 20 päivänä kesäkuuta 2019. Tarkastuskertomuksen ajankohta ei näin ollen ole mitenkään optimaalinen. Uuden direktiivin vaatimuksiin ja lähtökohtiin ei ole ollut vielä mahdollisuus kunnolla perehtyä annetun lausuntoajan puitteissa. Tarkastuskertomusluonnos ja siihen sisältyvät tarkastusviraston suositukset pohjautuvat pitkälti edelliseen, kesäkuussa 2019 kumottuun PSI-direktiiviin.

Joitakin huomioita tarkastuskertomusluonnokset yksityiskohtiin:

Valtiovarainministeriön on arvioitava tarkastuskertomusluonnoksen käsittelemä avoimeen tietoon ja viranomaistiedon hyödyntämiseen liittyvä tilanne uudelleen sekä uuden direktiivin valossa että pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelman pohjalta. Hallitusohjelman osalta merkityksellisiä ovat erityisesti seuraavat tavoitteet ja keinot:

- kohdan 3.3.1 *Oikeusvaltion kehittäminen* tavoite 1 *Toimiva demokratia sekä laadukas lainsäädäntö*, joka edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista sisältää keinoja kuten kaiken päätöksenteon läpinäkyvyyden lisääminen sekä avoimuusrekisteristä säätäminen sekä kohtien
- 3.4 *Elinvoimainen Suomi* tavoite 3 *Suomi tunnetaan teknologisen kehityksen, innovatiivisten hankintojen ja kokeilukulttuurin edelläkävijänä* ja 4.5 *Maailman paras julkinen hallinto,* joiden keinoissa ovat mukana julkisen sektorin datan avaamisen ja hyödynnettävyyden strategia toimenpidesuunnitelmineen, määrätietoinen julkisten tietovarantojen avaaminen ja niiden hyödyntämistä helpottavat laatukriteerit.

Tarkastusviraston suositukset eivät välttämättä ole tarkoituksenmukaisimpia, vaikuttavimpia ja taloudellisimpia. Ne jäävät myös jossakin määrin epäselviksi muun muassa vastuiden ja riskien osalta, mutta myös uutta direktiiviä koskevien komission tulevien toimeenpanosuositusten osalta.

Valtiovarainministeriö toteaa itse talousarvion laadintaprosessin jo nykyisellään mahdollistavan tarkastuskertomusluonnoksen suosituksen menettelyn eikä se sinänsä edellyttäisi muutoksia. Tärkeää on, että ministeriöt huomioivat toiminnassaan (tiedon muodostamista, huoltoa ja käyttöä suunnitellessaan) ja talousarvioehdotuksissaan kansantaloudellisten, yhteiskunnallisten ja hallinnon hyötyjen ja kustannusten näkökulmat. Tarkastuskertomusluonnoksen suositusten 3 kohta, jossa talousarvion laadintaprosessissa ehdotetaan otettavan käyttöön uusia menettelyjä, ei vaikuta näin ollen lähtökohtaisesti loppuun saakka harkitulta.

Julkisen talouden suunnitelma-, valtion talousarvio- ja hallituksen vuosikertomusprosessit muodostavat kokonaisuuden ja niitä pitää arvioida yhdessä. Näissä prosesseissa on käytössä monenlaisia tietoja (julkista, ei julkista, julkisen luotettavuuden omaavaa ja muuta, epäyhtenäistä jne). Tiedot perustuvat pitkälti muiden viranomaisten tuottamiin tietoihin. Talousarvioprosessiin tuotetut vapaamuotoiset tiedot ovat usein pitkälti myös sellaisia, joissa tarkoituksena on antaa vain niitä tietoja, joilla sektorin menotarpeiden rahoitusta saataisiin edistettyä.

Tarkastusviraston kannanotot -jaksossa käytetty käsite "tietovarantojen tietosisältöjen mukautettavuus" jää merkitykseltään epämääräiseksi. Kannanotoissa todettujen valtion toimintaprosessien ja tiedonhallinnan kokonaisvaltaiseen suunnitteluun ja hallintaan liittyvien yhteensovittamistavoitteiden ymmärrettävyys parantuisi, jos lukijalle avattaisiin yksiselitteisesti tai käyttötapauskuvausten avulla mitä tietosisältöjen mukautettavuudella tässä yhteydessä tarkoitetaan ja miten ne edistävät tietovarantojen yhteiskäyttöisyyttä tai viranomaisten luopumista tietovarannoistaan.

Tarkastuskertomuksen suosituksen 4. ”valtiovarainministeriö koordinoi ja kehittää yhdessä muiden ministeriöiden kanssa valtion toimintaprosesseja ja tietovarantojen yhteiskäyttöisyyttä niin että valtion resurssien käyttö tehostuu ja varmistetaan riittävä tietosuoja ja tietoturvallisuus” osalta on syytä huomoida eduskunnan vastaus EV 320/2018 vp — HE 284/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi sekä siihen sisältyvät velvoitteet.

Avoimen datan direktiivn (uudelleenlaadittu, aiempi julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleen käytöstä annettu direktiivi) osalta valtiovarainministeriö katsoo, että viittaukset direktiiviin ja sen sisältöön tulisi tehdä direktiivin 20.6.2019 annettuun ja Euroopan virallisessa lehdessä 26.6.2019 julkaistuun versioon. Esimerkiksi tarkastuskertomusluonnoksen sivulla 11 viitataan resitaaliin 26 henkilötietoja sisältävien aineistojen avaamisessa ja sivulla 12 viitataan resitaaliin 47a riskianalyysin osalta. Valtiovarainministeriö ei tunnista mihin PSI-direktiivin muutosehdotuksen versioon nämä maininnat viittaavat. Tekstissä myös viitataan ”voimassa olleen PSI-direktiiviin vähimmäisvaatimuksiin”. Tarkastuskertomuksessa tulisi selkeästi käydä ilmi säädökset, joihin pohjautuen tarkastus on toimitettu. Nyt lukijan vastuulle jää päätellä mihin direktiivin versioon viitataan tarkastuskertomuksen eri kohdissa. Tarkastuskertomuksen sanamuodoista poiketen PSI-direktiivi on ollut katkeamatta voimassa vuodesta 2003. Ymmärrettävyyden ja tarkastuskertomuksen sisällön kannalta yksinkertaisinta olisi viitata viralliseen, julkaistuun direktiiviversioon (EU) 2019/1024 (uudelleenlaadittu).

Valtiovarainministeriö ei voi sitoutua tarkastusviraston tarkastusluonnoksessa esittämiin suosituksiin ainakaan ennen kuin on perehdytty EU:n uuteen direktiiviin, on muodostettu käsitys pääministeri Rinteen hallitusohjelman toimeenpanosta ja toteuttamisesta sekä selvitetty VTV:n suositusten käytännön toteuttamisen mahdollisuus ja tarkoituksenmukaisuus.

12.7.2019

valtiosihteeri kansliapäällikkönä sijainen,
alivaltiosiheeri — Tuomas Saarenheimo

neuvotteleva virkamies — Riitta Autere

Jakelu Valtiontalouden tarkastusvirasto

Tiedoksi Karjalainen, Kivivasara, Ijäs, Vallinheimo, Pyrekoski

Tieto-osasto / TTI
Alma Wahrmann

8.7.2019

Valtiontalouden tarkastusvirasto
tuloksellisuustarkastus@vtv.fi

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomusluonnoksesta, Avoin tieto ja viranomaistiedon hyödyntäminen

Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää tilaisuudesta lausua Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomusluonnoksesta.

Liikenne- ja viestintäministeriön tavoitteena on avoimen datan saatavuuden ja tietoa hyödyntävän liiketoiminnan lisääminen. Ministeriön hallinnonalalla tietovarantoja on avattu laajasti ja sen pohjalta on syntynyt jo liiketoimintaa. Tietovarantojen pohjalle rakentuvan liiketoiminnan laajentumiselle on paljon potentiaalia. Ministeriö katsoo siten, että valtion tiedon avaamista tulee edelleen edistää ja avoimen datan käytettävyyttä, markkinointia ja tukea on tarpeen edelleen parantaa.

Liikenne- ja viestintäministeriön mielestä tarkastuskertomusluonnoksesta ilmenevä selvitystyö on tärkeää, jotta tiedon avaamisen seuraavia askeleita ja kehitystarpeita voidaan tunnistaa. Pyrkimys tietojen avaamiseen on linjassa hallitusohjelman julkisten tietovarantojen avaamista koskevien kirjausten kanssa. Hallitusohjelman lähtökohta on, että julkiset toimijat avaavat julkiset rajapinnat, mikäli ei ole erityistä syytä pitää niitä suljettuna. Ministeriö tukee pyrkimyksiä tietojen avaamiseen rajapintojen kautta. Rajapintojen avulla voidaan luoda datavarantojen hyödyntäjille mahdollisuuksia uuden liiketoiminnan, palvelujen ja sovellusten kehittämiseen.

Liikenne- ja viestintäministeriö tukee tarkastusviraston kannanottoja. Tarkastuskertomuksesta ei kuitenkaan ilmene minkälaisia eroja hallinnonalojen välillä on tiedon avaamiseksi tehdyissä valinnoissa ja tiedon avaamisen vaiheessa. Hallinnonalojen välisten erojen selkeämpi esille tuominen mahdollistaisi esimerkiksi parhaiden käytäntöjen hyödyntämisen myös muilla hallinnonaloilla.

Tarkastusviraston esittämät toimenpidesuositukset edistävät liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan valtion tiedon avaamista ja ministeriö kannattaa suosituksia. Liikenne- ja viestintäministeriön tavoitteena on, että julkisin varoin kustannetut tietoaineistot olisivat kansalaisten, yritysten ja muiden organisaatioiden käytettävissä. Ministeriön hallinnonalan virastoissa lähes kaikki merkityksellinen aineisto

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

on avoimesti satavilla. Tiedon avaamista on tehty pitkäjänteisesti ministeriön ja virastojen yhteistyönä. Tieto on pääosin saatavilla konelukuisena avoimien ohjelmistorajapintojen kautta. Tiedon avaamista liikennealalla on lisäksi edistetty lainsäädännön keinoin muun muassa velvoittamalla laissa liikenteen palveluista sekä yksityisiä että julkisia toimijoita avaamaan tietojaan.

Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää myös huomiota tarkastusviraston kannanotoissa esitettyyn pohdintaan avoimesta tiedosta perittävistä maksuista ja niiden tiedon hyödyntämistä vähentävästä vaikutuksesta. Ministeriön hallinnonalalla kaikki virastot soveltavat avoimen datan lisenssiä, jonka mukaan avattu data on vapaasti käytettävissä kaikkiin käyttötarkoituksiin kunhan lähde mainitaan.

Tarkastuskertomusluonnoksessa nostetaan esille tarve tietojärjestelmien ja –varantojen yhteentoimivuudelle. Ministeriö yhtyy näkemykseen yhteentoimivuuden tarpeesta ja tuo esille, että tietoja avattaessa tule pyrkiä käyttämään avoimia rajapintoja myös yhteentoimivuuden edistämiseksi. Liikenteen ja viestinnän hallinnonala on tähdännyt yhtenäisten ja asiakasystävällisten teknisten rajapintojen luomiseen ja ylläpitoon. Hallinnonala osallistuu myös julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin määrittelytyöhön tuottamalla hallinnonalan kannalta keskeiset tiedot sekä tietomallien ja -rakenteiden yhtenäistämiseen ja tietosisällön avaamiseen standardien kautta. Standardit helpottavat tiedon jakamista kansallisessa palveluväylässä.

Ministeriö katsoo luonnoksessa esitetyn mukaisesti, että tiedot tietovarannoista tulisi koota yhteen, jotta saatavilla olevat tietoaineistot olisivat helposti löydettävissä. Parhaana ratkaisuna ministeriö näkee Avoindata.fi:n kehittämisen helppokäyttöiseksi portaaliksi, josta voisi helposti löytää sekä julkisen hallinnon että yksityisten toimijoiden avoimen datan.

Elina Immonen
Hallitusneuvos, osastopäällikön sijainen

Alma Wahrmann
Ylitarkastaja

Jakelu Valtiontalouden tarkastusvirasto

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 Helsinki
Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto
Puhelin 029516001
www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi